

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΠΟΛΕΟΛΟΜΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΤΙΣ
ΠΟΛΕΙΣ & ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

**ΘΕΜΑ : «Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ-
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΚΑΙ Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ
ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ».**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Μ. ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΜΠ

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια : Σοφία Γιακοπούλου
Αρχιτέκτων Μηχ/κός

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2005 – 2006
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ -ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία ασχολείται με τον χωροταξικό σχεδιασμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κυρίως με το σύστημα του χωροταξικού σχεδιασμού στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Αναφέρεται στην συνοπτική περιγραφή του συστήματος του χωροταξικού σχεδιασμού του Ηνωμένου Βασιλείου, με σκοπό να εντοπισθούν και να αναδειχθούν τα χαρακτηριστικά του συστήματος, που το καθιστούν ιδιαίτερα αποτελεσματικό και επιτυχημένο.

Στο πλαίσιο της έρευνας είναι χρήσιμη η σύγκριση των δύο συστημάτων του Ελληνικού και Αγγλικού, αν και η σύγκριση αυτών είναι δύσκολη λόγω των διαφορετικών διοικητικών –κυβερνητικών δομών, γεωγραφικών χαρακτηριστικών, ιστορικών συγκυριών αλλά και κυρίως του διαφορετικού επιπέδου ανάπτυξης των δύο χωρών.

Ταυτόχρονα όμως κρίνεται σκόπιμη η ανάλυση και η αξιολόγηση εκείνων των ζητημάτων που καθιστούν αποτελεσματικό και επιτυχημένο το σύστημα, που μπορεί να συμβάλει και να εμπλουτίσει τον γενικότερο προβληματισμό του ελληνικού συστήματος.

Η Μεγάλη Βρετανία έχει να παρουσιάσει μεγάλη ιστορία στον χωροταξικό σχεδιασμό με παραδείγματα αποτελεσματικής πολιτικής και προόδου με συνεχή επανεκτίμηση του σχεδιασμού.

Στην Αγγλία, ο χωροταξικός σχεδιασμός και η χωροταξία αποδίδονται με τον όρο «Town and Country Planning».

Ο όρος αυτός είναι αποτέλεσμα της σύνθεσης **δύο ειδών σχεδιασμού του πολεοδομικού σχεδιασμού (Town Planning)** και του **σχεδιασμού της υπαίθρου (Country Planning)**. Το πρώτο είδος, ήταν ήδη αναπτυγμένο σε σύγκριση με άλλες χώρες κατά την προπολεμική περίοδο, το βασικό αντικείμενο του οποίου ήταν ο σχεδιασμός του εσωτερικού των πόλεων και των οικισμών.

Ο σχεδιασμός στο Ηνωμένο Βασίλειο διαμορφώθηκε σταδιακά από την αρχή της σύγχρονης εποχής και συμπεριλήφθηκε στη Δράση « **ο Σχεδιασμός των πόλεων και της υπαίθρου**» του 1947. Η φιλοσοφία του στο πλαίσιο της μεταπολεμικής ανάκαμψης, αντανάκλασε στην επιθυμία να μπορέσει η χώρα να αναπτυχθεί επαρκώς όσον αφορά τις νέες κατοικίες, εργοστάσια, γραφεία, σχολεία κ.α χωρίς να γίνονται υποχωρήσεις σε σχέση με την ανάγκη προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος, μέσω περιοριστικών στρατηγικών όπως : **η πράσινη ζώνη (green belts)**, γύρω από τα προάστια και τα εθνικά πάρκα.

Η νομοθεσία του χωρικού σχεδιασμού παγιώθηκε με τον νόμο για τον **σχεδιασμό των πόλεων και της υπαίθρου του 1990 (Town and Country Planning)**, που τροποποιήθηκε με τον νόμο **Σχεδιασμός και επανόρθωση (αποζημίωση)** του 1999.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Το σύστημα του σχεδιασμού προνοεί και επιδιώκει:

- Τον έλεγχο της ανάπτυξης και της χρήσης γης για το δημόσιο συμφέρον με ελάχιστες εξαιρέσεις. Η άδεια είναι απαραίτητη πριν από οποιαδήποτε ανάπτυξη, αλλαγή χρήσης γης ή χρήσης κτιρίου ή δόμησης.
- Οι αποφάσεις για την έκδοση αδειών να παίρνονται βάσει των σχεδίων ανάπτυξης κάθε περιοχής εκτός αν υπάρχουν υλικές θεωρήσεις που υποδεικνύουν διαφορετικά.

Έχει χαρακτηριστεί ως Σύστημα Καθοδήγησης Σχεδιασμού. Η Κυβέρνηση - οποία εκπροσωπείται από το γραφείο του αναπληρωτή πρωθυπουργού- εκδίδει **Εθνικές Κατευθύνσεις Πολιτικής Σχεδιασμού (PPGs)** ώστε να **βοηθηθούν οι τοπικές αρχές σχεδιασμού στην κατάρτιση των σχεδίων ανάπτυξης**. Συγκεκριμένα, η πρώτη κατεύθυνση, θέτει τις **θεμελιώδεις αρχές** του σημερινού συστήματος και ορίζει ότι τα σχέδια πρέπει να:

- Προνοούν τις ανάγκες του έθνους όσον αφορά την ανάπτυξη των: **εμπορίου, βιομηχανίας, παραγωγής τροφίμων, εξόρυξης ορυκτών, νέων κατοικιών και άλλων κατασκευών με παράλληλο σεβασμό στα περιβαλλοντικά κριτήρια**
- Προσδιορίζουν χρήσεις των ήδη αναπτυγμένων περιοχών με τον πιο συνετό τρόπο ώστε να αποτελέσουν πόλους έλξης για εργασία και διαμονή,
- Αξιολογούν τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών πόρων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη διαφύλαξη των όσων έχουν χαρακτηριστεί ως εθνικής και διεθνούς σημασίας,
- Καθορίζουν τη διαμόρφωση νέων αναπτυξιακών μοντέλων που να ελαχιστοποιούν την ανάγκη μετακινήσεων.

Το εθνικό σύστημα καθοδήγησης του σχεδιασμού συμπληρώνεται από τα αντίστοιχα περιφερειακά που ορίζουν τις προτεραιότητες για κάθε περιφέρεια.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

1.1. ΧΩΡΙΚΗ ΔΟΜΗ ΑΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το Ηνωμένο Βασίλειο (United Kingdom), είναι μια συνταγματική μοναρχία. Αποτελείται από τέσσερα έθνη: την Μεγάλη Βρετανία (Αγγλία, Ουαλία, Σκωτία) και την Βόρεια Ιρλανδία. Χαρακτηρίζεται ως «Ηνωμένο Βασίλειο» και αυτό οφείλεται στον τρόπο με τον οποίο αναπτύχθηκε ιστορικά, αφού προήλθε από την ένωση περισσότερων εθνών η οποία συνέβη με την πάροδο των ετών και του έδωσε την σημερινή του μορφή (Καρβούνης, 2003).

Χάρτης Ηνωμένου Βασιλείου

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Η έκταση της χώρας είναι 242.514 τ.χιλ. και ο πληθυσμός της το 2003 ανερχόταν σε 59.554.000 κατοίκους (*ESPON Project 2.3.2, Draft UK national Overview, february 2005*).

Ο πληθυσμός και η έκταση για κάθε έθνος του Ηνωμένου Βασιλείου φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1: Πληθυσμός και έκταση, Ιούνιος 2003.

	England	Wales	Scotland	Northern Ireland	United Kingdom
Population (thousands)	49.856	2.938	5.057	1.703	59.554
% population aged:					
under 5	5.7	5.4	5.2	6.5	5.7
5-15	14.0	14.2	13.4	16.3	14.0
16 to pension age ¹	61.2	60.7	62.4	61.3	61.8
above pension age	18.4	20.3	18.2	15.9	18.5
Area (sq km)	130.281	20.732	77.925	13.576	242.514
Population density (people per sq km)	383	142	65	125	246
% population change 1991-2003	6.5	4.4	-2.4	10.3	5.7
Live births per 1,000 population	11.8	10.7	10.4	12.7	11.7
Deaths per 1,000 population	10.1	11.5	11.6	8.5	10.3

¹ Pension age is currently 65 for males and 60 for females.

Source: Office for National Statistics; National Assembly for Wales; General Register Office for Scotland; Northern Ireland Statistics and Research Agency

Πηγή: Reproduced from Office for National Statistics (2004 p.3).

Σύμφωνα με τον πίνακα είναι εμφανής η διαφορά στην πληθυσμιακή πυκνότητα μεταξύ της Αγγλίας και των άλλων εθνών, γεγονός το οποίο ήταν αναμενόμενο και αποτελεί ένδειξη του κεντρικού ρόλου τον οποίο διαδραματίζει.

Πίνακας 2 : Ποσοστά επί του συνόλου Πληθυσμού και Έκτασης

ΕΘΝΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ/ποσοστό επί του συνόλου	ΕΚΤΑΣΗ (τ.χιλμ)/ποσοστό επί του συνόλου
ΑΓΓΛΙΑ	49.856 /83,70%	130.281/53,72%
ΣΚΩΤΙΑ	5.057/8,50%	77.925/32,13%
ΟΥΑΛΙΑ	2.938/4,94%	20732/8,55%
Β.ΙΡΛΑΝΔΙΑ	1.703/2,86%	13576/5,6%
ΗΜΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	59.554/100%	242.514/100%

Η Αγγλία κατέχει το 53,72% της συνολικής έκτασης της χώρας με πληθυσμό 83,70% με την Σκωτία να έχει 8,50% του συνολικού πληθυσμού και έκταση που ανέρχεται στο 32,13% του συνόλου.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Το ΑΕΠ αυξήθηκε 2,2% το 2003, έναντι μιας αύξησης 1,8% το 2002. Από το 1993 ως το 2002 η μέση ετήσια άνοδος στο ΑΕΠ ήταν 2,8%, έναντι της ΕΕ ο μέσος όρος 2,4%, ΑΕΠ κατά κεφαλήν το 2003 ήταν £ 17, 426.

Ο πίνακας 3, που ακολουθεί, παρουσιάζει τον πληθυσμό των εθνικών ομάδων. Φαίνεται ότι ο συνολικός εθνικός πληθυσμός μειονότητας είναι ισοδύναμος με 7,9% του συνολικού βρετανικού πληθυσμού, η μεγαλύτερη ενιαία εθνική ομάδα είναι εκείνη της ινδικής καταγωγής. Επιπλέον, υπάρχουν 691.000 πολίτες ιρλανδικής καταγωγής που αποτελούν μόλις από 1% του πληθυσμού στη Μεγάλη Βρετανία (δηλ. αποκλείοντας το ν Ιρλανδία).

Πίνακας 3: Πληθυσμός εθνικών ομάδων,¹ Απρίλιος 2001, UK

	Total population		Minority ethnic population
	Thousands	%	%
White	54 154	92.1	.
Mixed	677	1.2	14.6
Asian or Asian British			
Indian	1 053	1.9	22.7
Pakistani	747	1.3	16.7
Bangladeshi	298	0.5	6.7
Other Asian	248	0.4	5.3
Black or Black British			
Black Caribbean	596	1.0	12.2
Black African	425	0.8	10.5
Black Other	98	0.2	2.7
Chinese	247	0.4	5.3
Other	231	0.4	5.0
All minority ethnic population	4 635	7.9	100
All population	58 729	100	.

¹ Different versions of the ethnic group question were asked in England and Wales, and in Scotland and Northern Ireland, to reflect local differences in the requirement for information. However, results are comparable across the UK.
Source: Census, Office for National Statistics

Πηγή: Reproduced from Office for National Statistics (2004 p.108)

1.2. ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Το Σύστημα του Χωρικού Σχεδιασμού (Town and Country Planning), είναι επηρεασμένο από την διοικητική δομή της χώρας, η οποία είναι συγκεντρωτική με μια κεντρική κυβέρνηση αλλά ταυτόχρονα με δείγματα κάποιων αποκεντρωτικών προσπαθειών, άλλοτε σημαντικά και άλλοτε όχι, τα οποία απέχουν πολύ από την περιφερειοποίηση (regionalism) και ακόμα περισσότερο από μια ομοσπονδιακή δομή. Όμως υπάρχουν κάποιες παραλλαγές μεταξύ της Αγγλίας και των άλλων Εθνών, (της Σκωτίας και της Βόρειας Ιρλανδίας καθώς και της Ουαλίας) που έχουν δική τους διοίκηση. Το

σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Αγγλίας επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τα υπόλοιπα τρία, αφού στην ουσία τα τελευταία αποτελούν παραλλαγή του Αγγλικού συστήματος.

Το σύστημα του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού της Αγγλίας, βασίζεται σε δύο «πυλώνες»:

α) στηρίζεται σε ένα **πλαίσιο σχεδίων και οδηγιών (framework of plans)** και

β) στον **έλεγχο της οικοδομικής δραστηριότητας και της αλλαγής της χρήσης της γης ή των κτιρίων (development control)** (*Office of the Deputy Prime Minister, 2001*).

Framework of plans (πλαίσιο σχεδίων και οδηγιών): είναι ένα πλαίσιο σχεδίων και οδηγιών, το οποίο στόχο έχει την χωρική οργάνωση του συνόλου της χώρας, αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος, την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων και την οικονομική ανάπτυξη τηρώντας τις αρχές της αειφορίας. Οι στόχοι αυτοί, αντικατοπτρίζουν τον σχεδιασμό του Ηνωμένου Βασιλείου που διατυπώνεται από την πολιτική βούληση. Ο χωρικός σχεδιασμός πραγματοποιείται σε **εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο**, άλλοτε με την μορφή οδηγιών-κατευθύνσεων και άλλοτε με την μορφή σχεδίων.

1.2.1 Στρατηγικός Σχεδιασμός

Α' επίπεδο: Ο Σχεδιασμός σε Εθνικό Επίπεδο γίνεται με την μορφή των οδηγιών-κατευθύνσεων (*National Planning Guidance notes*) και όχι με σχέδια. Οι οδηγίες αυτές εκδίδονται από την κεντρική κυβέρνηση, έχουν στόχο τόσο την καθοδήγηση της ίδιας κατά την διαδικασία λήψης αποφάσεων, όσο και των τοπικών αρχών, όταν αυτές καλούνται να λάβουν αποφάσεις ή να προβούν στην δημιουργία σχεδίων.

Οι **εθνικές οδηγίες** αναφέρονται σε συγκεκριμένα θέματα πολιτικής, τα οποία επηρεάζουν την **χωρική δομή** της χώρας, διατυπώνοντας μη κανονιστικές αρχές, προτάσεις και συμβουλές οι οποίες παίζουν βασικό καθοδηγητικό ρόλο προς τα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού. Επίσης συμπληρωματικά με τις οδηγίες είναι και οι εθνικές οδηγίες για τα ορυκτά (*Mineral Planning Guidance notes*), οι οποίες αναφέρονται σε θέματα σχεδιασμού της διαχείρισης του ορυκτού πλούτου και των εργασιών εξόρυξης της χώρας.

Τέλος σημαντικό και βαρύνοντα ρόλο στην διαμόρφωση του συστήματος του χωρικού σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο παίζουν **οι νόμοι** που ψηφίζονται από την βουλή καθώς και οι **κανονισμοί** και οι **εγκύκλιοι** που δημοσιεύονται από το υπεύθυνο Υπουργό (*CEC, 2000a*), για την Σκωτία υπάρχει ξεχωριστή σειρά οδηγιών-κατευθύνσεων (*Scottish Planning Policy και Planning Advice Notes*) (*the Scottish Executive, 2004*).

Β' επίπεδο: Ο Σχεδιασμός σε Περιφερειακό Επίπεδο γίνεται με την μορφή των **οδηγιών-κατευθύνσεων** (*Regions Planning Guidance notes*) και είναι ένα κείμενο συνήθως μικρής έκτασης, δεν περιλαμβάνει λεπτομερείς χάρτες ή διαγράμματα, το οποίο ο αρμόδιος Υπουργός κατόπιν γνωμοδοτή-

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

σεως δημόσιων και μη φορέων και κατόπιν δημόσιας διαβούλευσης, δημοσιεύει για κάθε μια από τις εννιά **(9)** περιφέρειες (Regions) της Αγγλίας. Βασικός σκοπός των οδηγιών για τον περιφερειακό σχεδιασμό είναι η διατύπωση μιας ευρείας χωρικής και όχι μόνο στρατηγικής για την περιφέρεια, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές προτεραιότητες όπου αυτό χρειάζεται και όπως έχουν διατυπωθεί μέσα από τα National Planning Guidance notes. Ο χρονικός ορίζοντας είναι τα δεκαπέντε με είκοσι χρόνια και καλύπτει τομείς όπως: **το περιβάλλον, οι μεταφορές, η οικονομική ανάπτυξη, οι υποδομές, η γεωργία, τα ορυκτά και η διαχείριση και διάθεση των αποβλήτων.**

Στην Ουαλία την ευθύνη δημοσίευσης των οδηγιών για το περιφερειακό σχεδιασμό (Strategic Planning Guidance for Wales) την έχει το κυβερνητικό γραφείο για την Ουαλία (Welsh Office), για την Σκωτία δεν υπάρχουν αντίστοιχα κείμενα.

Τα δύο παραπάνω επίπεδα άσκησης χωρικού σχεδιασμού (εθνικό, περιφερειακό), είναι αυτά στα οποία ο σχεδιασμός λαμβάνει έναν πιο στρατηγικό χαρακτήρα. Αυτό εξάλλου αντικατοπτρίζεται και απ' το είδος και το περιεχόμενο των εργαλείων εφαρμογής του, δηλαδή τις εθνικές και περιφερειακές κατευθύνσεις – οδηγίες. Σ'αυτά λοιπόν τα επίπεδα μπορούμε να μιλάμε για χωροταξικό σχεδιασμό, αφού είναι τα κατάλληλα από πλευράς πληθυσμιακού και φυσικού μεγέθους ώστε να συντελεστεί η απαραίτητη χωρική ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων. Αυτό είναι το είδος χωρικού σχεδιασμού με το οποίο θα ασχοληθούμε ιδιαίτερω στην συγκεκριμένη εργασία.

1.2.2 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Σε τοπικό επίπεδο η κατάσταση αλλάζει, αφού εδώ γίνεται έντονη η παρουσία σχεδίων. Τα σχέδια αυτά τα οποία εκπονούνται από τις τοπικές αρχές ποικίλουν σε περιεχόμενο ανάλογα με το χώρο αναφοράς τους, ο οποίος μπορεί να είναι μια μητροπολιτική ή μη περιοχή, αλλά και μια αστική ή μη περιοχή. Βασική τους επιδίωξη είναι το να ρυθμίσουν τις χρήσεις γης της κάθε περιοχής και να θέτουν συγκεκριμένους στόχους και προτάσεις για την ανάπτυξη της περιοχής. Έτσι αποτελούν ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο στα χέρια των τοπικών αρχών κατά την διαδικασία ελέγχου των αιτήσεων για άδειες οικοδομής. Βέβαια, η όποια απόφαση παρθεί σε επίπεδο τοπικού σχεδίου πρέπει να βρίσκεται σε αρμονία με τις διατυπώσεις των εθνικών και περιφερειακών οδηγιών, αν και η αυτονομία των τοπικών αρχών στο συγκεκριμένο θέμα είναι τέτοια που δεν χρειάζεται προηγούμενη έγκριση του τοπικού σχεδίου για να τεθεί σε εφαρμογή.

Πίνακας 4.: Η δομή του χωρικού σχεδιασμού στο Ηνωμένο Βασίλειο

Χωρικό επίπεδο	Τίτλος εργαλείου πολιτικής	Ισχύουν για:
Εθνικό	<ul style="list-style-type: none"> Εθνικές οδηγίες σχεδιασμού (National Planning Guidance Notes) Οδηγίες σχεδιασμού για τον ορυκτό πλούτο (Mineral Planning Guidance Notes) 	Αγγλία – Ουαλία
	<ul style="list-style-type: none"> Πολιτική Σχεδιασμού για την Σκοτία (Scottish Planning Policy) Συμβουλές σχεδιασμού (Planning advice notes) 	Σκοτία
Περιφερειακό	<p>Οδηγίες για τον Περιφερειακό Σχεδιασμό (Regional Planning Guidance notes)</p> <p>Οδηγίες Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Ουαλία (Strategic Planning Guidance for Wales)</p>	Αγγλία Ουαλία
Τοπικό	<p>Σχέδια οικιστικής ανάπτυξης (development plans)</p> <ul style="list-style-type: none"> Σχέδια δομής (structure plans) Τοπικά σχέδια (local plans) Ενιαία σχέδια οικιστικής ανάπτυξης (unitary development plans) 	Αγγλία <ul style="list-style-type: none"> Κομητειακές αρχές (county authorities) Συμβούλια διοικητικού διαμερίσματος (district councils) Ενιαίες αρχές (unitary authorities)

Πίνακας 4.: Η δομή του χωρικού σχεδιασμού στο Ηνωμένο Βασίλειο

Χωρικό επίπεδο

Εθνικό : Εθνικές οδηγίες σχεδιασμού (National Planning Guidance Notes)

Οδηγίες σχεδιασμού για τον ορυκτό πλούτο (Mineral Planning Guidance Notes) Αγγλία – Ουαλία .

Πολιτική Σχεδιασμού για την Σκοτία (Scottish Planning Policy)

Συμβουλές σχεδιασμού (Planning advice notes) Σκοτία

Περιφερειακό :

Οδηγίες για τον Περιφερειακό Σχεδιασμό (Regional Planning Guidance notes) Αγγλία

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Οδηγίες Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Ουαλία (Strategic Planning
Guidance for Wales) Ουαλία

Τοπικό :

Σχέδια οικιστικής ανάπτυξης (development plans)

Σχέδια δομής (structure plans)

Τοπικά σχέδια (local plans)

Ενιαία σχέδια οικιστικής ανάπτυξης (unitary development plans)

Αγγλία

Κομητειακές αρχές (county authorities)

Συμβούλια διοικητικού διαμερίσματος (district councils)

Ενιαίες αρχές (unitary authorities)

Το πλαίσιο τα όργανα στην Αγγλία

ΠΙΝΑΚΑΣ 5. : The framework of planning instruments in England

Town and country planning/spatial planning		Other planning related instruments
European Spatial Development Perspective		CoE Principles for Sustainable Development
Transnational spatial visions		UK Sustainable Development Strategy, Air Quality, Water Resources, Biodiversity, Waste Management, Climate Change, Tourism and other strategies and National Transport Plan
National planning policy guidance		Proposed national spatial planning framework for Scotland and Wales Regional Strategic Framework for NI
Regional Planning Guidance GLA's Spatial Development Strategy		Regional economic strategies Regional sustainable development action plans Regional cultural strategies
Non-metropolitan counties and some unitary councils	Metropolitan areas and some unitary councils	
Structure plans	Unitary development plans	Air quality management plans
Local plans Minerals and waste plans		Local biodiversity action plans
		Waste management plans
		Local transport plans
		Local Agenda 21 strategies, county strategies

Source: Cullingworth and Nadin, 2002, p.99

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:

Παρατηρούμε ότι μεταξύ των τριών επιπέδων υπάρχει μια λογική συνέχεια και αλληλεξάρτηση ως προς την άσκηση και εφαρμογή του χωρικού σχεδιασμού, μέσω της οποίας επιχειρείται να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ρύθμισης των ζητημάτων του χώρου, παρόλου ότι έχει αμφισβητηθεί

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

έντονα ως προς το αποτέλεσμα του στο περιφερειακό επίπεδο (Marshall, 2003).

Το δεύτερο μέρος του συστήματος, είναι ο έλεγχος της οικονομικής δραστηριότητας και της αλλαγής της χρήσης της γης και των κτιρίων (development control).

Στα πλαίσια των κανονισμών του σχεδιασμού, ο όρος «development» στο Ηνωμένο Βασίλειο ορίζεται ως η **πραγματοποίηση οικοδόμησης, μηχανικής κατασκευής, μεταλλευτικής - εξορυκτικής δραστηριότητας ή άλλης δραστηριότητας** σχετικής με την υλική αλλαγή της χρήσης των κτιρίων και της γης (**Town and Country Planning Act 1990**).

Η υλοποίηση του εν λόγω ελέγχου γίνεται στο τοπικό επίπεδο και αυτό συμβαίνει από το 1947.

Υπεύθυνες αρχές είναι συνήθως οι ενιαίες αρχές (**unitary authorities**) ή οι διοικητικές αρχές (**district authorities**) ενός διαμερίσματος. Κάθε αίτηση για χορήγηση άδειας για κάποια από τις παραπάνω δραστηριότητες, ελέγχεται από υπεύθυνους που ορίζονται από τις τοπικές αρχές, λαμβάνοντας υπόψη τις οδηγίες του ανώτερου επιπέδου αλλά κυρίως τα σχέδια του τοπικού επιπέδου (development plans). Η αρμονία με τα τοπικά σχέδια αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα κατά τη διαδικασία ελέγχου, πράγμα το οποίο ισχύει από το 1991, χρονολογία κατά την οποία η νομοθεσία έδωσε στο «development control» ιδιαίτερο χαρακτήρα βάσει του οποίου οι αποφάσεις είναι καθοδηγούμενες από τα τοπικά σχέδια (www.map21ltd.com).

Το 2001, κατατέθηκαν γύρω στις 550000 αιτήσεις, απ' τις οποίες οι μισές αφορούσαν κατασκευή κτιρίου για κατοικία και εγκρίθηκε το 90% (Office of the Deputy Prime Minister, 2001).

Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι πέρα από το παραπάνω σύστημα το οποίο κατέχει το βασικό ρόλο στη διαμόρφωση της χωρικής πραγματικότητας στο Ηνωμένο Βασίλειο, σημαντική άμεση ή έμμεση επίπτωση έχουν και οι δραστηριότητες άλλων Υπουργείων, κυβερνητικών ή μη φορέων και οργανισμών, για τα οποία θα μιλήσουμε παρακάτω.

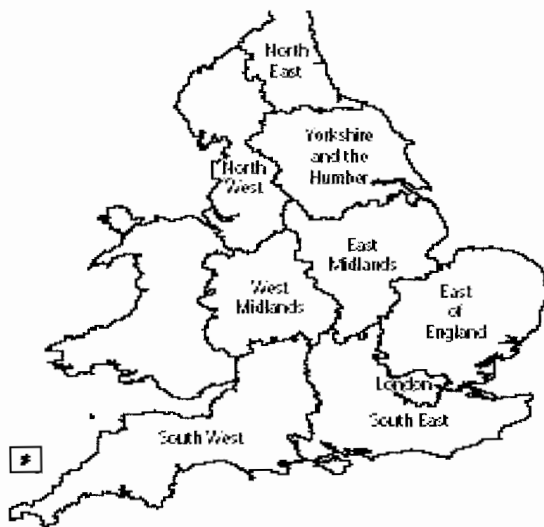
2. Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ, ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελείται από τέσσερα διαφορετικά έθνη. Η σημερινή του μορφή προήλθε από την σταδιακή ενσωμάτωση της Ουαλίας, της Σκωτίας και της Β. Ιρλανδίας με την Αγγλία. Η Ουαλία με την Πράξη της Ένωσης του 1536 (Act of Union 1536) ενώθηκε με το Βασίλειο της Αγγλίας, ενώ η Σκωτία που αποτελούσε ξεχωριστό έθνος απ' την Αγγλία από τον 10ο αιώνα, ενώθηκε με αυτήν με την Πράξη της Ένωσης του 1707 (Act of Union 1707) και έτσι δημιουργήθηκε το Βασίλειο της Μ. Βρετανίας. Τέλος με την ένωση της Μ. Βρετανίας με την Β. Ιρλανδία που προήλθε από την Πράξη της Ένωσης το 1800 (Act of Union 1800), δημιουργήθηκε το Ηνωμένο Βασίλειο της Μ. Βρετανίας και της Β. Ιρλανδίας (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) (www.wikipedia.com).

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Μέσα στην ένωση αυτή, εντοπίζουμε τρία διαφορετικά νομικά συστήματα τα οποία έχουν διατηρηθεί ως τις μέρες μας. Επίσης, παρά την ύπαρξη μιας κεντρικής κυβέρνησης τα υπόλοιπα τρία έθνη (Ουαλία, Σκωτία και Β.Ιρλανδία) επιθυμούν την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αυτονομία και αυτοδιοίκηση τους, κατεύθυνση προς την οποία έχουν καταβληθεί κάποιες προσπάθειες, οι οποίες έχουν αποδώσει καρπούς.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν, ότι η δημιουργία και η εφαρμογή ενός ενιαίου συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού δεν είναι εύκολη υπόθεση δεδομένου του μεταβαλλόμενου χωρικού, διοικητικού, κυβερνητικού και νομικού πλαισίου μέσα στο οποίο καλείται να ενεργήσει. Γι' αυτό το λόγο κρίνεται σκόπιμη η περιγραφή της νομικής, διοικητικής και κυβερνητικής δομής του.

2.1.ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Παρότι το πολίτευμα του Ηνωμένου Βασιλείου χαρακτηρίζεται ως συνταγματική μοναρχία, η χώρα αποτελεί εξαίρεση ανάμεσα σε όλες τις άλλες με το ίδιο πολίτευμα, αφού δεν υπάρχει γραπτό σύνταγμα. Έχοντας έναν έντονο εθιμικό χαρακτήρα, στην ουσία το σύνταγμα έχει διαμορφωθεί από άγραφους κανόνες δικαίου (**common law**), από Νομοθετικές Πράξεις (**statutes**), από άγραφες συμβάσεις (**conventions**), από έργα αυθεντιών (**work of authorities**) αλλά και από το κοινοτικό δίκαιο και τις ευρωπαϊκές συνθήκες. Επομένως οι νόμοι προσδιορίζουν τις σχέσεις μεταξύ της νομοθετικής, εκτελεστικής και της δικαστικής εξουσίας.

Σε θέματα δικαίου απτονται του σχεδιασμού, είναι φανερό ότι η ανυπαρξία γραπτού συντάγματος, συνεπάγεται απουσία συνταγματικών δικαιωμάτων των πολιτών σε αντίστοιχα θέματα, σε αντίθεση με άλλες χώρες (Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα) όπου το δικαίωμα του πολίτη για κατοικία είναι συνταγματικά κατοχυρωμένο (www.map21ltd.com).

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Αυτό από μια πλευρά προσδίδει μια ιδιαίτερη ευελιξία στο σύστημα χωρικού σχεδιασμού του Ηνωμένου Βασιλείου, αφού οι ενέργειες της κυβέρνησης ή των τοπικών αρχών δεν προσκρούουν σε προβλήματα αντισυνταγματικότητας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελούν οι ζώνες πρασίνου (**green belts**), οι οποίες περιβάλλουν τις αστικές περιοχές και οι οποίες δεν θα είχαν δημιουργηθεί αν το κράτος δεν είχε τόσο διευρυμένες δυνατότητες παρέμβασης στο χώρο.

Το **νομικό σύστημα** του Ηνωμένου Βασιλείου αποτελείται από τρία διαφορετικά **νομικά συστήματα**. Η Αγγλία με την Ουαλία μοιράζονται το ίδιο νομικό σύστημα, ενώ η Σκωτία και η Β. Ιρλανδία έχουν το δικό τους. Στην Αγγλία και στην Ουαλία οι κοινοί κανόνες δικαίου (**common law**) συνιστούν το σκελετό του νομικού συστήματος, γεγονός το οποίο ισχύει και για την Β. Ιρλανδία. Στην Σκωτία συναντούμε ένα υβρίδιο κοινών κανόνων δικαίου και αστικού δικαίου (www.wikipedia.com).

Η διαφορετικότητα των συστημάτων, είναι λογικό να έχει επιπτώσεις στην διαμόρφωση και υλοποίηση του χωροταξικού σχεδιασμού, ενώ δημιουργεί αντίστοιχες τάσεις και στο νομοθετικό σύστημα.

Το κύριο βάρος του νομοθετικού έργου επιβαρύνει το Κοινοβούλιο του Ηνωμένου Βασιλείου (**UK Parliament**). Το Κοινοβούλιο αυτό, αποτελείται από την Βασίλισσα, την Βουλή των Κοινοτήτων (**House of Commons**) και την Βουλή των Λόρδων (**House of Lords**) και παράγει την πρωτογενή νομοθεσία (**primary legislation**), η οποία θεσπίζει την δομή και τις διαδικασίες του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού αλλά και των άλλων σχετικών προς αυτόν δραστηριοτήτων (CEC, 2000a).

Η ύπαρξη της πρωτογενούς νομοθεσίας, δίνει τη δυνατότητα στους Υπουργούς της Κυβέρνησης να παράγουν δευτερεύουσα - υποστηρικτική νομοθεσία (**secondary legislation**), η οποία παίζει επεξηγηματικό και συμπληρωματικό ρόλο. Η νομοθεσία αυτή παίρνει τη μορφή κανονισμών (**regulations**) και διαταγές (**orders**), οι οποίες δεν απαιτούν την προηγούμενη έγκριση του Κοινοβουλίου και γι' αυτό το λόγο αποτελούν **σημαντικό εργαλείο διαμόρφωσης του συστήματος**.

Η πρωτογενής νομοθεσία του Κοινοβουλίου, αφορά στο σύνολο του Ηνωμένου Βασιλείου αλλά έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες για αποκέντρωση των νομοθετικών αρμοδιοτήτων, αναθέτοντας κάποια νομοθετική δραστηριότητα στην Σκωτία και στην Β. Ιρλανδία. Έτσι λοιπόν, νομοθεσία η οποία να επηρεάζει τον χωροταξικό σχεδιασμό παράγουν το Κοινοβούλιο της Σκωτίας (Scottish Parliament) και η Συνέλευση της Β. Ιρλανδίας (Northern Ireland Assembly).

Η πρωτογενής νομοθεσία για ζητήματα χωροταξικού σχεδιασμού για την Αγγλία και την Ουαλία είναι:

- Ο νόμος για τον πολεοδομικό σχεδιασμό και το σχεδιασμό της υπαίθρου του 1990 (the Town and Country Planning Act 1990)
- Ο νόμος για τον σχεδιασμό (για τα προστατευόμενα κτίρια και περιοχές) 1990 (the Planning (listed Buildings and Conservation Areas) Act 1990)
- Ο νόμος για τον σχεδιασμό (Επικίνδυνες Ουσίες) 1990 (The Planning

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

(Hazardous Substances) Act 1990

- Ο νόμος για τον σχεδιασμό και την Επανάρθωση 1991 (the Planning and Compensation Act 1991)

Η πρωτογενής νομοθεσία σχετικά με ζητήματα χωροταξικού σχεδιασμού για την Σκωτία είναι:

- Ο νόμος για τον πολεοδομικό σχεδιασμό και τον σχεδιασμό της υπαίθρου για την Σκωτία 1997 (the Town and Country Planning (Scotland) Act 1997)
- Ο νόμος για την τοπική κυβέρνηση για την Σκωτία 1973 (the Local Government (Scotland) Act 1973)

Η πρωτογενής νομοθεσία σχετικά με ζητήματα χωροταξικού σχεδιασμού για την Βόρεια Ιρλανδία είναι:

- Ο νόμος για την Β. Ιρλανδία 1974 (the Northern Ireland Act 1974)
- Ο κανονισμός για τον σχεδιασμό για την Β. Ιρλανδία 1991 (the Planning (Northern Ireland) Order 1991) (CEC, 2000a).

Μια τελευταία παράμετρος η οποία συμβάλλει στην διαμόρφωση του νομοθετικού συστήματος του Ηνωμένου Βασιλείου είναι **οι οδηγίες, οι αποφάσεις και οι κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης** και αυτό οφείλεται στην υποχρέωση των κρατών - μελών να τις προσαρμόζουν στο εθνικό τους σύστημα. Μπορεί επομένως να μην υπάρχουν σαφείς αποφάσεις και κανονισμοί της Ευρω-παϊκής Ένωσης που να μπορούν να επηρεάσουν άμεσα το σύστημα χωροταξικού σχεδιασμού των κρατών - μελών, αλλά υπάρχουν πολλές πρωτοβουλίες και πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο που το πράττουν έμμεσα, όπως η δημιουργία των διευρωπαϊκών δικτύων, πρωτοβουλίες για ενθάρρυνση της διασυνοριακής συνεργασίας και οδηγίες για την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Το δικαστήριο στο οποίο μπορεί να προσφύγει κάποιος πολίτης, ο οποίος έχει έννομο συμφέρον να αμφισβητήσει κάποιο σχέδιο ή κανονισμό είναι το ανώτατο δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου (High Court of Justice). Ακόμα μία συνηθισμένη περίπτωση στην οποία η δικαστική εξουσία παρεμβαίνει στη διαμόρφωση του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού, είναι όταν κάποιος ιδιώτης προσφεύγει στο ανώτατο δικαστήριο σε περίπτωση άρνησης της διοίκησης να του χορήγησει άδεια για κάποια οικοδομική δραστηριότητα ή αλλαγή της χρήσης της γης ή κάποιου κτιρίου. Στην περίπτωση αυτή, οι δικαστές λαμβάνουν της αποφάσεις τους βασιζόμενοι σε προηγούμενες αποφάσεις και στους κοινούς κανόνες δικαίου, δημιουργώντας έτσι ένα προδικασθέν στο οποίο ενδεχομένως να βασιστεί μια επόμενη δίκη και το οποίο αποτελεί σημαντική καθοδήγηση για τις αποφάσεις των τοπικών αρχών και για τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι η δικαστική εξουσία έστω και έμμεσα, παρεμβαίνει και στα δύο σημαντικά σκέλη του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού, δηλαδή τόσο στο πλαίσιο σχεδίων όσο και στο «development control» (CEC, 2000a).

3. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΧΩΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

Πέρα από το νομοθετικό έργο του Κοινοβουλίου του Ηνωμένου Βασιλείου το οποίο παράγει πρωτογενή νομοθεσία για τα θέματα του χωροταξικού σχεδιασμού για όλη τη χώρα (και ξεχωριστά για Αγγλία και Ουαλία, Σκωτία και Β. Ιρλανδία), αλλά και των αποκεντρωμένων νομοθετικών οργάνων της Σκωτίας και της Β. Ιρλανδίας, πολύ σημαντική επιρροή στην διαμόρφωση του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού ασκεί η διοικητική δραστηριότητα σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η κεφαλή της Κυβέρνησης και της κεντρικής διοίκησης είναι ο Πρωθυπουργός (Prime Minister), ο οποίος διορίζει τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου (Cabinet) και δίνει τις γενικές κατευθύνσεις για την λειτουργία των Υπουργείων. Το βασικό όμως κομμάτι του διοικητικού συστήματος μιας Κυβέρνησης, είναι τα ίδια τα Υπουργεία ή αλλιώς Κυβερνητικές διευθύνσεις (government departments) τα οποία προετοιμάζουν την εκάστοτε πολιτική για οποιοδήποτε ζήτημα που θα ακολουθηθεί τόσο για την Αγγλία, όσο και για την Ουαλία την Σκωτία και την Β. Ιρλανδία. Για την περίπτωση της χωροταξικής πολιτικής, τα συναρμόδια Υπουργεία (στα οποία θα αναφερθούμε σε επόμενο κεφάλαιο) προετοιμάζουν για κάθε ένα από τα έθνη την πολιτική που άπτεται των ζητημάτων του χώρου είτε άμεσα είτε έμμεσα, κυρίως σε στρατηγικό επίπεδο διατηρώντας έναν επιτελικό και εποπτικό ρόλο, αφήνοντας την υλοποίηση στα κατώτερα διοικητικά επίπεδα. Βασικός εκφραστής της πολιτικής των Υπουργείων της Κυβέρνησης είναι ο επικεφαλής Υπουργός, ο οποίος έχει διευρυμένες εξουσίες και αρμοδιότητες πάνω στο σύστημα σχεδιασμού και είναι υπόλογος μόνο προς το Κοινοβούλιο και την δικαστική εξουσία. Τα τελευταία χρόνια η επιχειρούμενη διοικητική αποκέντρωση, έχει δώσει στη διοίκηση της Σκωτίας (Scottish Executive), στη Συνέλευση της Β. Ιρλανδίας (Northern Ireland Assembly) και στη Συνέλευση της Ουαλίας (Wales Assembly) κάποιες διοικητικές αρμοδιότητες σε θέματα χωροταξικής πολιτικής (CEC, 2000a).

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Αν και τυπικά δεν υφίσταται έννοια περιφερειακής διοίκησης στο Ηνωμένο Βασίλειο, όμως με τον νόμο του 2004 άνοιξε ο δρόμος για έναν ακόμη βαθμό αυτοδιοίκησης, αυτόν της περιφερειακής αυτοδιοίκησης που αφορά και τα τέσσερα έθνη. Για την Αγγλία οι περιφέρειες, μπορούν να θεωρηθούν ως «το ανώτερο επίπεδο της τοπικής κυβέρνησης». Η πολιτική της κεντρικής κυβέρνησης, είναι να αυξήσει την διακυβερνητική ισχύ σε τοπικό επίπεδο, ως μέρος των προσπαθειών διοικητικής αποκέντρωσης της, που έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία των συνελεύσεων (Assemblies) της Σκωτίας, της Ουαλίας και της Βόρειας Ιρλανδίας σε τοπικό επίπεδο, ως μέρος των προσπαθειών διοικητικής αποκέντρωσης της, που έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία των συνελεύσεων (Assemblies) της Σκωτίας, της Ουαλίας και της Βόρει-

Πίνακας 6.: Δομή Κυβέρνησης για το χωρικό σχεδιασμό στην Αγγλία

Διοικητικό επίπεδο	Φορέας
Εθνικό	Εθνικό Κοινοβούλιο (UK Parliament)
Επίπεδο έθνους (Αγγλία)	Υπουργεία Κυβέρνησης (Government Departments)
Περιφερειακό επίπεδο	Κυβερνητικά Γραφεία των Περιφερειών (Government Offices for the Region)
Τοπικό	Κυβερνητικές Υπηρεσίες (Government Agencies)

ας Ιρλανδίας. Η Αγγλία, αποτελείται από εννέα (9) περιφέρειες και για κάθε μια από τις οποίες υπάρχει ένα κυβερνητικό γραφείο (Government Office for the Region) και μερικά σχετικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένης της Υπηρεσίας **Περιφερειακής Ανάπτυξης (Regional Development Agency RDA)**. Η ευρύτερη περιοχή του Λονδίνου (Greater London) είναι μια ειδική περίπτωση επειδή έχει έναν εκλεγμένο δήμαρχο και κυβερνάται από τη **συνέλευση του Λονδίνου** (London Assembly). Φορείς και πολίτες των βόρειων περιοχών, (Βορειοανατολική Αγγλία, Βορειοδυτική Αγγλία, και Yorkshire και Humber και Μάτσεστερ).

Τα εννέα **Κυβερνητικά γραφεία** κάθε περιφέρειας είναι το κύριο μέσο, με το οποίο ένα ευρύ φάσμα Κυβερνητικών πολιτικών παραδίδεται στις Αγγλικές περιφέρειες. Τα **GOs** χρησιμοποιούν τις πολιτικές τους, τα προγράμματά τους και την επιρροή τους για να ωθήσει τις περιφέρειες να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης, μέσω της αποτελεσματικής ευθυγράμμισης και της διάδοσης των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών προτεραιοτήτων. Τα κυβερνητικά γραφεία συγκεντρώνουν τις δραστηριότητες και τα συμφέροντα δέκα διαφορετικών κυβερνητικών υπηρεσιών μέσα σε μια ενιαία οργάνωση, πράγμα το οποίο τα καθιστά ιδιαίτερος ικανά στο συντονισμό και στην οργάνωση των πολιτικών των διαφόρων Υπουργείων.

Τα δέκα Υπουργία και Υπηρεσίες που αφορούν στο σύστημα χωροταξικού σχεδιασμού είναι:

- Το Γραφείο του Αναπληρωτή Πρωθυπουργού (Office of the Deputy Prime Minister)
- Υπουργείο Περιβάλλοντος Τροφίμων και Αγροτικών Υποθέσεων (Department of Environment, Food and Rural Affairs)
- Υπουργείο Πολιτισμού, Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και Αθλητισμού (Department of Culture, Media and Sport)
- Υπουργείο Μεταφορών (Department of Transport)

Η δομή και το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων των Κυβερνητικών Γραφείων, κάνει την παρουσία του ιδιαίτερα σημαντική διότι καταφέρνουν να συνδυάσουν την τοπική βούληση με τις επιδιώξεις της κεντρικής κυβέρνησης συμβάλλοντας έτσι στη διασύνδεση και στη συνεργασία των δύο κυβερνητικών επιπέδων (www.rcu.gov.uk). Ένας άλλος θεσμός ο οποίος δρα σε περιφερειακό επίπεδο, είναι αυτός των Περιφερειακών Συνελεύσεων (Regional Assemblies). Αποτελεί στην ουσία μια συνέλευση των τοπικών φορέων, με σκοπό την προώθηση των συμφερόντων της Περιφέρειας. Ο θεσμός αυτός, σχετίζεται άμεσα με το σύστημα χωροταξικού σχεδιασμού, αφού οι βασικές του δραστηριότητες αποσκοπούν στην καλυτέρευση της ποιότητας ζωής από οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική σκοπιάς έχοντας ως γνώμονα τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης η οποία τείνει να συνδυάσει την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ευημερία και την περιβαλλοντική προστασία με τη βοήθεια του χωρικού σχεδιασμού. Βασικό έργο των Περιφερειακών Συνελεύσεων είναι η εκπόνηση μιας Ενιαίας **Στρατηγικής για την Περιφέρεια** (Integrated Regional Strategy), οικονομικού κυρίως χαρακτήρα, η οποία βοηθά στην επίτευξη των παραπάνω στόχων με την συνεργασία των **Περιφερειακών Αναπτυξιακών Συνελεύσεων** (Regional Development Agencies) (www.emra.gov.uk). Αντίστοιχων αρμοδιοτήτων με τα Κυβερνητικά Γραφεία για τις Περιφέρειες της Αγγλίας, ήταν το Γραφείο για την Ουαλία, το Γραφείο για τη Σκωτία και το τμήμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Μεταφορών και Περιφερειών για τη Β. Ιρλανδία. Σήμερα όμως τα παραπάνω όργανα έδωσαν τη θέση τους σε πιο αυτόνομα στα πλαίσια της αποκέντρωσης των διοικητικών δραστηριοτήτων της Κεντρικής Κυβέρνησης. Το κυβερνητικό γραφείο για την Σκωτία αντικαταστάθηκε από τη διοίκηση της Σκωτίας (Scottish Executive), η οποία διατηρεί κάποιες αρμοδιότητες σχετικές με τον χωροταξικό σχεδιασμό. Το κυβερνητικό

γραφείο για την Ουαλία έδωσε τη θέση του στην Κυβέρνηση της Συνέλευσης της Ουαλίας (Welsh Assembly Government), η οποία επίσης περικλείει στις αρμοδιότητές της ζητήματα που αφορούν στον χωροταξικό σχεδιασμό και αυτό μέσω του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Σχεδιασμού και Υπαιθρου (Ministry of Environment, Planning and Countryside). Τέλος η κατάσταση για την Β. Ιρλανδία παρότι είχε αλλάξει σημαντικά με την κατάργηση του κυβερνητικού γραφείου για την Β. Ιρλανδία και την ίδρυση της Κυβέρνησης της Β. Ιρλανδίας (Northern Ireland Executive) η οποία εκπορευόταν από την αντίστοιχη Συνέλευση, σήμερα οι αρμοδιότητες που άλλοτε είχαν δοθεί στην τελευταία ήρθαν και περιήλθαν στον Υπουργό για την Β. Ιρλανδία (Secretary of State for Northern Ireland) (www.wikipedia.com).

Η διοικητική δομή της χώρας σε τοπικό επίπεδο παρουσιάζει διαφορές μεταξύ των τεσσάρων εθνών, αφού καθένα έχει τις δικές του διοικητικές υποδιαιρέσεις ακολουθώντας έτσι τον «κανόνα» που θέλει τα τέσσερα έθνη να παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους σε ποικίλους τομείς. Η Αγγλία, είναι χωρισμένη βάσει τριών διοικητικών υποδιαιρέσεων: τις μη ενιαίες αρχές (πλήθος: 34), τις ενιαίες αρχές (πλήθος: 84) και τους δήμους του Λονδίνου (πλήθος: 33). Οι μη ενιαίες αρχές (non-unitary authorities), είναι κάποιες διοικητικές κομητείες με μια δυο επιπέδων δομή, αποτελούμενες από ένα κομητειακό συμβούλιο (county council) και έναν αριθμό συμβουλίων περιοχής (district council). Κάθε ένα από τα δύο αυτά επίπεδα, έχει διαφορετικές αρμοδιότητες. Έτσι για παράδειγμα αρμοδιότητες όπως η εκπαίδευση λαμβάνουν χώρα σε κομητειακό επίπεδο, ενώ ο τοπικός χωρικός σχεδιασμός σε επίπεδο συμβουλίου περιοχής. Οι ενιαίες αρχές (unitary authorities) έχουν μονοεπίπεδη δομή και συνδυάζουν τις λειτουργίες των κομητειακών συμβουλίων και των συμβουλίων περιοχής. Αυτού του είδους η διοικητική υποδιαίρεση, μπορεί να είναι είτε μια διοικητική κομητεία (administrative county) αποτελούμενη από μια μόνο περιοχή, είτε περιοχές μιας κομητείας η οποία δεν έχει κομητειακό συμβούλιο. Η διοικητική αρχή μιας ενιαίας αρχής ονομάζεται συνήθως συμβούλιο περιοχής (district council), δημοτικό συμβούλιο (borough council), συμβούλιο πόλης (city council), συμβούλιο (council) κ.α. Τέλος οι δήμοι του Λονδίνου (London Boroughs) συνιστούν το τρίτο είδος διοικητικής υποδιαίρεσης για την Αγγλία. Στην ευρύτερη περιοχή του Λονδίνου (Greater London) οι 32 δήμοι του έχουν μια παρόμοια δομή με τις ενιαίες αρχές, παρά την ύπαρξη της Αρχής της ευρύτερης περιοχής του Λονδίνου (Greater London Authority) η οποία συντονίζει τους πρώτους μέσα στα όρια της. Στη Σκωτία, οι 32 διοικητικές υποδιαιρέσεις σε τοπικό επίπεδο είναι της υπόστασης των ενιαίων αρχών και ονομάζονται συμβούλια περιοχής (Council Areas), ενώ η Ουαλία αποτελείται από 22 ενιαίες αρχές απ' τις οποίες οι 9 είναι κομητείες (counties), οι 3 πόλεις (cities) και οι υπόλοιπες κομητειακοί δήμοι (county boroughs). Τέλος για την Β. Ιρλανδία ισχύει η υποδιαίρεση σε ενιαίες αρχές οι οποίες ανέρχονται σε 26 τον αριθμό (www.wikipedia.com).

Συμπέρασμα:

Βάσει των αρμοδιοτήτων των τοπικών αρχών, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι πρώτες έχουν περισσότερο ένα ρόλο μέσω του οποίου **θέτουν** σε ισχύ τις χωρικές πολιτικές της κεντρικής κυβέρνησης, **παρά τις δημιουργούν** Η αρμοδιότητα τους αυτή είναι ιδιαίτερως σημαντική για

την λειτουργία του συστήματος, γεγονός το οποίο η κυβέρνηση έχει αναγνωρίσει την σημασία της έννοιας της τοπικής κυβέρνησης και έχει προχωρήσει προς ένα σύστημα ενιαίων αρχών εγκαταλείποντας των σύστημα των δύο επιπέδων, βασιζόμενη στο χαμηλότερο από τα δύο αυτά επίπεδα (CEC,200α).

Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει ένα ώριμο και παγιωμένο σύστημα χωρικού σχεδιασμού το οποίο διαφέρει σημαντικά από τα αντίστοιχα συστήματα των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών. Η κεντρική κυβέρνηση με τα Υπουργεία της, **επιτηρεί, συντονίζει και ελέγχει το όλο σύστημα μέσω της εκπόνησης εθνικών και περιφερειακών οδηγιών – κατευθύνσεων**, διατηρώντας σημαντικές εξουσίες και αρμοδιότητες στα χέρια της. Το κύριο έργο της **υλοποίησης ανατίθεται στις τοπικές αρχές** οι οποίες είναι υπεύθυνες για την παραγωγή του κύριου όγκου των σχεδίων. Επίσης η ύπαρξη πολλών υπη-ρεσιών και οργανισμών ανεξάρτητων ή μη από την κεντρική εξουσία, αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης και λειτουργίας του συστήματος. Βασικά χαρακτηριστικά του συστήματος χωρικού σχεδιασμού του Ηνωμένου Βασιλείου-ου θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ο συγκεντρωτικός – κεντρικός του χαρακτήρας, η μικρή παρέμβαση της δικαστικής εξουσίας, η πρόβλεψη για δημόσια συμμετοχή σε πολλές από τις διαδικασίες του και η επικέντρωσή του στον καθορισμό των χρήσεων γης. Τα τελευταία χρόνια έχει ασκηθεί σημαν-τική κριτική για πολλά από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, γεγονός το οποίο ώθησε τις τελευταίες κυβέρνησης σε προσπάθειες αναθεώρησής του. Κύριος αιτία για την κριτική αποτέλεσε η συνειδητοποίηση, ότι ο αποτελεσματικός στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός στο Ηνωμένο Βασίλειο, είναι κάτι το οποίο μπορεί να επιτευχθεί μόνο με αλλαγές στην πολιτική κουλτούρα και δομή της χώρας (Harris κ.ά 2002) αλλά και το ότι το περιφερειακό επίπεδο άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού αποτελούσε πάντα αδυναμία του Βρετανικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού (Harris κ.ά 2002). Η αναμόρφωση αυτή βρίσκεται σε εξέλιξη, προσπαθώντας να ενσωματώσει κάθε ουσιώδη και εποικοδομητική κριτική αλλά και τα τεκταινόμενα στο χωρικό σχεδιασμό σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μπορεί επομένως να μην υπάρχουν σαφείς αποφάσεις και κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης που να μπορούν να επηρεάσουν άμεσα το σύστημα χωροταξικού σχεδιασμού των κρατών - μελών, αλλά υπάρχουν πολλές πρωτοβουλίες και πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο που το πράττουν έμμεσα, όπως η **δημιουργία των διευρωπαϊκών δικτύων, πρωτοβουλίες για εν-θάρρυνση της διασυνοριακής συνεργασίας και οδηγίες για την προ-στασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.**

Η **δικαστική εξουσία**, απ' την άλλη πλευρά έχει μικρή συμβολή στην διαμόρφωση του συστήματος δεδομένου ότι ο **βασικός της ρόλος είναι εποπτικός** ως προς τις ενέργειες της κεντρικής διοίκησης. Επίσης, η απουσία γραπτού συντάγματος στην οποία αναφερθήκαμε προηγουμένως, περιορίζει την δυνατότητα παρέμβασης της δικαστικής εξουσίας και έτσι οι μόνες περιπτώσεις ανάμειξης της είναι όταν αμφισβητείται κάποιο σχέδιο ή κανο-νισμός της κεντρικής κυβέρνησης και αυτό υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Το δικαστήριο στο οποίο μπορεί να προσφύγει κάποιος πολίτης, ο οποίος έχει έννομο συμφέρον να αμφισβητήσει κάποιο σχέδιο ή κανονισμό είναι το ανώτατο δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου (High

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Court of Justice). Ακόμα μία συνηθισμένη περίπτωση στην οποία η δικαστική εξουσία παρεμβαίνει στη διαμόρφωση του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού, είναι όταν κάποιος ιδιώτης προσφεύγει στο ανώτατο δικαστήριο σε περίπτωση άρνησης της διοίκησης να του χορηγήσει άδεια για κάποια οικοδομική δραστηριότητα ή αλλαγή της χρήσης της γης ή κάποιου κτιρίου. Στην περίπτωση αυτή, οι δικαστές λαμβάνουν της αποφάσεις τους βασιζόμενοι σε προηγούμενες αποφάσεις και στους κοινούς κανόνες δικαίου, δημιουργώντας έτσι ένα προδικασθέν στο οποίο ενδεχομένως να βασιστεί μια επόμενη δίκη και το οποίο αποτελεί σημαντική καθοδήγηση για τις αποφάσεις των τοπικών αρχών και για τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι η δικαστική εξουσία έστω και έμμεσα, παρεμβαίνει και στα δύο σημαντικά σκέλη του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού, δηλαδή τόσο στο πλαίσιο σχεδίων όσο και στο «development control» (CEC, 2000a).

The structure of local government Source: Rudin,2003

	Structure	Representation
England	<i>Non-metropolitan areas</i> 34 counties 238 districts 46 unitaries <i>Metropolitan Areas</i> 36 districts <i>London</i> 32 London boroughs Corporation of City of London Greater London Authority	LGA (Local Government Association) ALG (Association of London Government)
Scotland	32 unitaries	COSLA (Convention of Scottish Local Authorities)
Wales	22 unitaries	Welsh LGA
N.Ireland	26 districts Northern Ireland)	ALANI (Association of Local Authorities of

4. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Οι πολιτικές και η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει σημαντική συμβολή στη διαμόρφωση του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού της χώρας. Αυτό αρχίζει να αναγνωρίζεται και από τις ίδιες τις αρχές σχεδιασμού οι οποίες κατά την εκπόνηση των σχεδίων τους ενσωματώνουν την ευρωπαϊκή διάσταση σε όλες τις πολιτικές τους. Οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου, όπως για παράδειγμα η **εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων** και η **προστασία των βιοτόπων** έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στο εθνικό σύστημα σχεδιασμού. Επίσης ευρωπαϊκές πολιτικές όπως η **Κοινή Αγροτική Πολιτική** και η **Περιφερειακή Πολιτική** έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε θέματα χωρικής πολιτικής σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού. Η σημασία της επίδρασης των πολιτικών αυτών έγκειται εκτός των άλλων και στην αναγκαιότητα για συντονισμό και συνεργασία μεταξύ των φορέων, πράγμα το οποίο αποτελεί μια πολύ καλή ευκαιρία για διασύνδεση των διαφορετικών εθνικών πολιτικών (π.χ. πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης και χωροταξική πολιτική). Τέλος, όπως στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έτσι και στο Ηνωμένο Βασίλειο, το **Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου** αποτέλεσε ένα κείμενο **οδηγό για την χάραξη της εθνικής χωροταξικής** πολιτικής το οποίο παρά το μη δεσμευτικό του χαρακτήρα κατάφερε και επηρέασε σημαντικά σε επίπεδο πολιτικών και προτεραιοτήτων.

2. Το **Υπουργείο Εθνικής Κληρονομιάς** (Department of National Heritage) ιδρύθηκε το 1992 και έχει αρμοδιότητες σχετικές με την κληρονομιά και τον τουρισμό, τον αθλητισμό και τις τέχνες. Βασικός του στόχος είναι το να διατηρήσει, να εμπλουτίσει και να κάνει περισσότερο προσιτή την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά των τεσσάρων εθνών του Ηνωμένου Βασιλείου. Βασικές λειτουργίες του Υπουργείου αυτού είναι:

- Η δημιουργία και ανανέωση λίστας με ιστορικά κτίρια και αρχαιολογικά μνημεία, με σκοπό την καθοδήγηση της ανάπτυξης έτσι ώστε να μείνουν ανεπηρέαστα
- Η επίβλεψη των δράσεων των τοπικών αρχών έτσι ώστε να διαφυλαχθούν τα κτίρια και τα μνημεία ιστορικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος

Καταλαβαίνουμε λοιπόν, ότι έστω και μ' αυτόν τον έμμεσο τρόπο το Υπουργείο Εθνικής Κληρονομιάς συμβάλλει στην διαμόρφωση του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού, αφού μέσω της προσπάθειας για διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς θέτει περιορισμούς στο παραπάνω σύστημα (Compendium of spatial planning systems and policies UK, 2000).

3. Ένα ακόμα Υπουργείο με πολύ πιο περιορισμένες ευθύνες για τον χωροταξικό σχεδιασμό είναι το **Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων** (Ministry of Agriculture, Fisheries and Food). Ο κυρίως στόχος του Κυβερνητικού αυτού Υπουργείου, είναι η επάρκεια και η

ποιότητα των τροφίμων. Η σχέση του με την διαμόρφωση της εθνικής χωροταξικής πολιτικής αλλά και με την εφαρμογή αυτής είναι ιδιαίτερος έμμεση. Μέσα στις αρμοδιότητες του Υπουργείου αυτού είναι η **διαφύλαξη και προστασία της γης υψηλής γεωργικής ποιότητας**, πράγμα το οποίο το επιτυγχάνει και μέσω της ανάμειξής του στην εκπόνηση των **περιφερειακών οδηγιών για τον χωροταξικό σχεδιασμό**. Αναμειγνυόμενο σε αυτή την διαδικασία, προσπαθεί να προωθήσει τον παραπάνω στόχο γεγονός το οποίο μεταβάλλει την χωρική πραγματικότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

- Οδηγία 1η: Γενικές αρχές πολιτικής (PPG 1: General policy and principles)
- Οδηγία 2η: Πράσινες ζώνες (PPG 2: Green Belts)
- Οδηγία 3η: Στέγαση (PPG 3: Housing)
- Οδηγία 4η: Βιομηχανική, εμπορική ανάπτυξη και μικρές επιχειρήσεις (PPG 4: Industrial, commercial development and small firms)
- Οδηγία 5η: Απλοποιημένες ζώνες σχεδιασμού (PPG 5: Simplified planning zones)
- Οδηγία 6η: Κέντρα των πόλεων και ανάπτυξη λιανικού εμπορίου (PPG 6: Town centers and retail development)
- Οδηγία 7η: Ύπαιθρος (PPG 7: Countryside)
- Οδηγία 8η: Τηλεπικοινωνίες (PPG 8: Telecommunications)
- Οδηγία 9η: Προστασία της φύσης (PPG 9: Nature conservation)
- Οδηγία 10η: Σχεδιασμός και διαχείριση αποβλήτων (PPG 10: Planning and waste management)
- Οδηγία 11η: Περιφερειακός σχεδιασμός (PPG 11: Regional Planning)
- Οδηγία 12η: Σχέδια ανάπτυξης (PPG 12: Development Plans)
- Οδηγία 13η: Μεταφορές (PPG 13: Transport)
- Οδηγία 14η: .όμηση σε ασταθή γη (PPG 14: Development on unstable land)
- Οδηγία 15η: Σχεδιασμός και ιστορικό περιβάλλον (PPG 15: Planning and historic environment)
- Οδηγία 16η: Αρχαιολογία και σχεδιασμός (PPG 16: Archeology and Planning)
- Οδηγία 17η: Σχεδιασμός για ανοιχτούς χώρους, αθλητισμό και ψυχαγωγία (PPG 17: Planning for open space, sport and recreation)
- Οδηγία 18η: Εφαρμογή ελέγχου του σχεδιασμού (PPG 18: Enforcement planning control)
- Οδηγία 19η: Έλεγχος διαφήμισης σε ανοιχτούς χώρους (PPG 19: Outdoor advertisement control)
- Οδηγία 20η: Σχεδιασμός παράκτιου χώρου (PPG 20: Coastal planning)
- Οδηγία 21η: Τουρισμός (PPG 21: Tourism)
- Οδηγία 22η: Ανανεώσιμη ενέργεια (PPG 22: Renewable energy)
- Οδηγία 23η: Σχεδιασμός και έλεγχος της μόλυνσης (PPG 23: Planning and pollution control)
- Οδηγία 24η: Σχεδιασμός και θόρυβος (PPG 24: Planning and pollution)
- Οδηγία 25η: Οικοδομική δραστηριότητα και κίνδυνος πλημμύρας (PPG 25: Development and flood risk) Σκοτία
- Οδηγία 1η: Το σύστημα σχεδιασμού (SPP 1: The planning system, 1994)

- Οδηγία 2η: Επιχείρηση και βιομηχανία (SPP 2: Business and industry, 1993)
- Οδηγία 3η: Γη για στέγασση (SPP 3: Land for Housing, 1993)
- Οδηγία 4η: Γη για εξορυκτική δραστηριότητα (SPP 4: Land for mineral working, 1994)
- Οδηγία 5η: Αρχαιολογία και σχεδιασμός (SPP 5: Archeology and planning, 1994)
- Οδηγία 6η: Ανανεώσιμη ενέργεια (SPP 6: Renewable energy, 1994)
- Οδηγία 7η: Σχεδιασμός και πλημμύρα (SPP 7: Planning and flooding, 1995)
- Οδηγία 8η: Λιανικό εμπόριο (SPP 8: Retailing, 1996)
- Οδηγία 9η: Η παροχή διευκολύνσεων στους αυτοκινητοδρόμους στη Σκωτία (SPP 9: The provision of roadside facilities on motorways and other trunk roads in Scotland, 1996)
- Οδηγία 10η: Σχεδιασμός και διαχείριση αποβλήτων (SPP 10: Planning and waste management, 1996)

Εκτός από αυτές τις οδηγίες για τη Σκωτία, υπάρχει και μια σειρά οδηγιών – συμβουλών για την λειτουργία και υλοποίηση του σχεδιασμού. Αυτές λέγονται “Planning Advice Notes” και αφορούν σε επιμέρους θέματα του σχεδιασμού, τα οποία στις περισσότερες περιπτώσεις είναι τεχνικού περιεχομένου. Έτσι για παράδειγμα, υπάρχουν οδηγίες οι οποίες καθοδηγούν τις αρμόδιες αρχές γύρω από θέματα εκπόνησης τοπικών σχεδίων (local plans), τεχνολογιών ανανεώσιμης ενέργειας, βελτίωσης της αισθητικής των κέντρων των πόλεων κ.α. (CEC, 2000a).

Από τις οδηγίες που αφορούν στην Αγγλία και την Ουαλία, ως κρισιμότερες για την διαμόρφωση και υλοποίηση του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού, κρίνονται η οδηγία που αφορά σε γενικές αρχές πολιτικής και η οδηγία για τον περιφερειακό σχεδιασμό (στην οποία θα αναφερθούμε σε επόμενη ενότητα). Η πρώτη, θα μπορούσαμε να πούμε ότι προσδιορίζει το χαρακτήρα του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού και αυτό ορίζοντας τις βασικές αρχές απ’ τις οποίες διέπεται αλλά και τους βασικούς του στόχους. Το κείμενο αυτό, επηρεάζει ιδιαίτερος τον στρατηγικό χωρικό σχεδιασμό στο Ηνωμένο Βασίλειο, αφού αρχικά μέσω αυτού εκφράζεται η προσέγγιση της Κυβέρνησης για τον σχεδιασμό. Βασικοί πυλώνες της προσέγγισης είναι (Office of the Deputy Prime Minister, 1997):

- η αειφόρος ανάπτυξη της χώρας, η οποία σημαίνει διασφάλιση καλύτερης ποιότητας ζωής για το παρόν και το μέλλον μέσω της συνύπαρξης οικονομικής ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος
- η επιδίωξη για μικτές χρήσεις γης στο εσωτερικό και όχι μόνο των πόλεων, αφού έτσι επιτυγχάνεται η ζωντάνια και η ποικιλία στις κοινωνίες
- ο καλαίσθητος σχεδιασμός των κτιρίων και των δημόσιων χώρων, ο οποίος έχει επίπτωση στον χαρακτήρα και την ποιότητα των διαφόρων χώρων. Ακόμα, ορίζονται οι βασικοί στόχοι πολιτικής οι οποίοι θα πρέπει να αντικατοπτρίζονται σε όλα τα εργαλεία σχεδιασμού που έπονται αυτών του εθνικού επιπέδου. Οι στόχοι αυτοί είναι (Office of the Deputy Prime Minister, 1997):
- η ενθάρρυνση και άνθηση της βιομηχανίας και του εμπορίου, με τρόπο τέτοιο ο οποίος θα σέβεται το περιβάλλον, πράγμα το οποίο είναι δυνατόν να επιτευχθεί μόνο μέσω ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού

- έμφαση στην εύρυθμη οργάνωση των χρήσεων της γης και της διαχείρισης των μεταφορών
- ολοκληρωμένος σχεδιασμός σχετικά με θέματα στέγασης
- βελτίωση και ανάδειξη των κέντρων των πόλεων, τα οποία είναι σημαντικά για την ποιότητα ζωής των πολιτών της
- προσπάθεια για την ενσωμάτωση της απαιτούμενης ανάπτυξης για να διατηρηθεί η οικονομική δραστηριότητα στις αγροτικές περιοχές, με την προστασία της υπαίθρου
- διατήρηση του ιστορικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος
- ίση προσβασιμότητα στους κοινόχρηστους χώρους απ' όλους τους πολίτες

Ρίχνοντας μια ματιά στις παραπάνω οδηγίες, ιδιαίτερα αυτές που αφορούν στην Αγγλία και την Ουαλία, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις αυτές καταπιάνονται με τομεακά ζητήματα. Βασικό τους χαρακτηριστικό είναι το ότι δεν καταπιάνονται με τη διατύπωση συγκεκριμένων και λεπτομερών ρυθμίσεων που να αφορούν τον κάθε τομέα, αλλά αρκούνται στη διατύπωση αρχών, στόχων και στρατηγικών οι οποίες θα βοηθήσουν σε μια συνολικότερη ρύθμιση των χωρικών ζητημάτων και οργάνωση του εθνικού χώρου. Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούμε στη δυναμική ενός τέτοιου εργαλείου. Σε αντίθεση λοιπόν με ένα νόμο ο οποίος, λόγω της αυστηρής διατύπωσης και ερμηνείας του αλλά και λόγω της δυσκολίας στην αναθεώρησή του, μπορεί να αποδειχθεί εμπόδιο στην υλοποίηση του χωροταξικού σχεδιασμού, οι οδηγίες ούσες ένα απλό κείμενο το οποίο προτείνει γενικότερους και συνολικότερους τρόπους αντιμετώπισης των χωρικών προβλημάτων είναι αποτελεσματικότερες και πιο ευέλικτες. Βέβαια θα ήταν λάθος να υποστηρίζαμε ότι η παρουσία των οδηγιών αυτών, είναι αρκετή για την σίγουρη και αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος. Η ύπαρξη συγκεκριμένων σχεδίων κρίνεται σε όλες τις περιπτώσεις απαραίτητη δεδομένης της ολυπλοκότητας του αντικειμένου, αλλά κυρίως λόγω της καταλυτικής παρουσίας του χωρικού στοιχείου. Το σύστημα χωροταξικού σχεδιασμού του Ηνωμένου Βασιλείου, αφήνει αυτή την αρμοδιότητα σε κατώτερο επίπεδο σχεδιασμού.

5 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει ένα ώριμο και παγιωμένο σύστημα χωρικού σχεδιασμού το οποίο διαφέρει σημαντικά από τα αντίστοιχα συστήματα των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών. Η κεντρική κυβέρνηση με τα Υπουργεία της, επιτηρεί, συντονίζει και ελέγχει το όλο σύστημα μέσω της εκπόνησης εθνικών και περιφερειακών οδηγιών – κατευθύνσεων, διατηρώντας σημαντικές εξουσίες και αρμοδιότητες στα χέρια της. Το κύριο έργο της υλοποίησης ανατίθεται στις τοπικές αρχές οι οποίες είναι υπεύθυνες για την παραγωγή του κύριου όγκου των σχεδίων. Επίσης η ύπαρξη πολλών υπηρεσιών και οργανισμών ανεξάρτητων ή μη από την κεντρική εξουσία, αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης και λειτουργίας του συστήματος. Βασικά χαρακτηριστικά του συστήματος χωρικού σχεδιασμού του Ηνωμένου Βασιλείου θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ο συγκεντρωτικός – κεντρικός του χαρακτήρας, η μικρή παρέμβαση της δικαστικής εξουσίας, η πρόβλεψη για δημόσια συμμετοχή σε πολλές από τις διαδικασίες του και η επικέντρωσή του στον καθορισμό των χρήσεων

γης. Τα τελευταία χρόνια ασκείται σημαντική κριτική για πολλά από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, γεγονός το οποίο ώθησε τις τελευταίες κυβέρνησης σε προσπάθειες αναθεώρησής του. Κύριος αιτία για την κριτική αποτέλεσε η συνειδητοποίηση, ότι ο αποτελεσματικός στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός στο Ηνωμένο Βασίλειο, είναι κάτι το οποίο μπορεί να επιτευχθεί μόνο με αλλαγές στην πολιτική κουλτούρα και δομή της χώρας (Harris κ.ά 2002) αλλά και το ότι το περιφερειακό επίπεδο άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού αποτελούσε πάντα αδυναμία του Βρετανικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού (Harris κ.ά 2002). Η αναμόρφωση αυτή βρίσκεται σε εξέλιξη, προσπαθώντας να ενσωματώσει κάθε ουσιώδη και εποικοδομητική κριτική αλλά και τα τεκταινόμενα στο χωρικό σχεδιασμό σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο χωροταξικός σχεδιασμός στην Ελλάδα ξεκίνησε το 1976 με τον νόμο 360/1976 <περί χωροταξίας και περιβάλλοντος> ΦΕΚ 151/Α/76., ο οποίος υπήρξε ανεπαρκής και εφαρμόστηκε μόνο κατά την περίοδο 1978-1981 μέσω αποφάσεων του (ΕΣΧΠ) Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας και Περιβάλλοντος, γεγονός που κανένα χωροταξικό σχέδιο ή πρόγραμμα δεν θεσμοθετήθηκε με τις διατάξεις του. Με την ένταξη της Ελλάδος το 1981 στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αρχίζει μια περίοδο παρεμβάσεων από τους αρμόδιους φορείς της Ε.Ε. στον αναπτυξιακό και χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας με την κατάρτιση προγραμμάτων ανάπτυξης για τις περιφέρειες και διάφορους οικονομικούς τομείς που χρηματοδοτούνται από διάφορους οικονομικούς φορείς Μεσογειακά Ολοκληρωμένα προγράμματα (ΜΟΠ), και τα σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ).

Στο πλαίσιο των προαναφερθέντων προγραμμάτων χρηματοδοτήθηκαν μελέτες που αποτέλεσαν το χωροταξικό σχεδιασμό μικρής κλίμακας με συστηματικό τρόπο με εργαλεία θεσμοθέτησης τις Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου του νόμου 1337/83 <επέκτασης των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και άλλων σχετικών ρυθμίσεων>. Η αδράνεια που παρατηρήθηκε στην Ελλάδα κατά το διάστημα αυτό, ή μη ύπαρξη δυνατότητας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του ελληνικού χώρου και η αδυναμία προσαρμογής στις εξελίξεις που πραγματοποιούνται στην Ε.Ε. σχετικά με την χάραξη πολιτικών ανάπτυξης και σχεδιασμού του χώρου, οδήγησαν στη **διαπίστωση της αναγκαιότητας στρατηγικού Χωροταξικού Σχεδιασμού σε Εθνικό και περιφερειακό επίπεδο** που θεσμοθέτησε με τον νόμο 2742/99 ΦΕΚ 207/Α/99 <Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις>., που σκοπό του είναι :

- **η θέσπιση θεμελιωδών αρχών και η θεσμοθέτηση σύγχρονων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού που προωθούν την αειφόρο και ισόρροπη ανάπτυξη, κατοχυρώνουν την παραγωγική και κοινωνική συνοχή, διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος στο σύνολο του εθνικού χώρου και στις επί μέρους ενότητες και ενισχύουν τη θέση της χώρας στο διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο.**

Μέσα Χωροταξικού Σχεδιασμού

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2742/99, ο Χωροταξικός Σχεδιασμός σε Εθνικό Επίπεδο υλοποιείται μέσα από το **Γενικό** και τα **Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης** (άρθρα 6 και 7 του Ν.2742/99).

Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου ανάπτυξης

Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης αποτελεί σύνολο κειμένων ή και διαγραμμάτων με τα οποία α) καταγράφονται και αξιολογούνται οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν τη μακροπρόθεσμη χωρική ανάπτυξη και διάρθρωση του εθνικού χώρου β) αποτιμώνται οι χωρικές επιπτώσεις των διεθνών, ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών και γ) προσδιορίζονται, με προοπτική **δεκαπέντε ετών**, οι βασικές προτεραιότητες και οι στρατηγικές κατευθύνσεις για την ολοκληρωμένη χωρική και αειφόρο οργάνωση του εθνικού χώρου.

Από το ΥΠΕΧΩΔΕ προχωρεί η κατάρτιση σε συνεργασία με άλλα αρμόδια υπουργεία και οργανισμούς του ευρύτερου δημοσίου τομέα.το **Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο και Αειφόρου Ανάπτυξης**, που προ-βλέπεται να θεσμοθετηθεί στις αρχές του νέου έτους .

Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.

Τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης αποτελούν σύνολα κειμένων ή και διαγραμμάτων με τα οποία εξειδικεύονται ή και συμπληρώνονται οι κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου που αφορούν στην ανάπτυξη και οργάνωση του εθνικού χώρου στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και αυτές που αφορούν την ανάπτυξη και οργάνωση του εθνικού χώρου και ιδίως:

- τη χωρική διάρθρωση ορισμένων τομέων ή κλάδων δραστηριοτήτων εθνικής σημασίας
- τη χωρική διάρθρωση των δικτύων και υπηρεσιών τεχνικής, κοινωνικής και διοικητικής υποδομής εθνικού ενδιαφέροντος, με εξαίρεση τα δίκτυα και υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών καθώς και τη χωρική κατανομή των υποδομών γνώσης και καινοτομίας
- ορισμένες ειδικές περιοχές του εθνικού χώρου και ιδίως τις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές, τις ορεινές και προβληματικές ζώνες, τις περιοχές που υπάγονται σε διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και ενότητες του εθνικού χώρου που παρουσιάζουν κρίσιμα περιβαλλοντικά, αναπτυξιακά και κοινωνικά προβλήματα (άρθρο 7 του Ν. 2742/99)

Τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης καταρτίζονται από το ΥΠΕΧΩΔΕ σε συνεργασία με τα κατά περίπτωση αρμόδια υπουργεία και φορείς, συνοδεύονται από πρόγραμμα δράσης και **εγκρίνονται με απόφαση της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αει-φόρου Ανάπτυξης** (άρθρο 3 του Ν. 2742/99). Η απόφαση αυτή δημοσιεύ-εται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Τα πορίσματα των παραπάνω μελετών - ερευνών αποτελούν την επιστημονική βάση για τη διατύπωση ενός αριθμού Ειδικών Πλαισίων.

Σήμερα, έχει θεσμοθετηθεί το **Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Καταστημάτων Κράτησης**

- Εκκρεμεί για θεσμοθέτηση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Παράκτιου Χώρου.

Επίσης έχουν ανατεθεί οι μελέτες και βρίσκονται στο στάδιο της ολοκλήρωσης τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού **Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης**:

- **Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τον Τουρισμό ,**
- **Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για την Βιομηχανία,**
- **Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας**

Τα οποία προβλέπεται να θεσμοθετηθούν πριν από το τέλος του χρόνου.

Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Ο Χωροταξικός Σχεδιασμός σε Περιφερειακό επίπεδο υλοποιείται μέσα από τα **Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης** (άρθρο 8 του Ν. 2742/99).

Τα Περιφερειακά Πλαίσια έχουν καταρτίσθει για τις 12 Περιφέρειες της Χώρας, για κάθε Περιφέρεια ξεχωριστά και αποτελούν σύνολα κειμένων ή και διαγραμμάτων με τα οποία: α) καταγράφεται και αξιολογείται η θέση της περιφέρειας στο διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο, ο ρόλος της σε εθνικό επίπεδο και σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες και οι λειτουργίες διαπεριφερειακού χαρακτήρα που έχει ήδη ή μπορεί να αναπτύξει, β) καταγράφονται και αξιολογούνται οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και διάρθρωση του χώρου στο επίπεδο της περιφέρειας, γ) αποτιμώνται οι χωρικές επιπτώσεις των ευρωπαϊκών, εθνικών και περιφερειακών πολιτικών και προγραμμάτων στο επίπεδο της περιφέρειας και δ) προσδιορίζονται, με προοπτική δεκαπέντε ετών, οι βασικές προτεραιότητες και οι στρατηγικές επιλογές για την ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη του χώρου στο επίπεδο της περιφέρειας, οι οποίες θα προωθούν την ισότιμη ένταξη της στον ευρύτερο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο.

Αποτελούν τη βάση αναφοράς για το συντονισμό και την εναρμόνιση των επιμέρους πολιτικών, προγραμμάτων και επενδυτικών σχεδίων του κράτους, των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων και των οργανισμών τοπική αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη συνοχή και ανάπτυξη του περιφερειακού χώρου.

Τα Περιφερειακά Πλαίσια εγκρίνονται με αποφάσεις του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ που δημοσιεύονται στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως και έχουν τη δυνατότητα να αναθεωρούνται ανά πενταετία εφόσον τεκμηριωθεί η ανάγκη αναθεώρησης τους μέσω εκθέσεων που συντάσσονται ανά διετία. Ήδη έχει αρχίσει από το ΥΠΕΧΩΔΕ η διαδικασία αναθεώρησης των.

Τα Περιφερειακά Πλαίσια εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις του Γενικού και των Ειδικών Πλαισίων και εξειδικεύουν και συμπληρώνουν τις βασικές προτεραιότητες και επιλογές τους με στόχο το καλύτερο συντονισμό των διαδικασιών χωροταξικού σχεδιασμού και επιλογών χωρικής ανάπτυξης σε

εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. **Επιδιώκουν παράλληλα την προώθηση της Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας.**

Όπως διαπιστώνεται από την παραπάνω περιγραφή ο Χωροταξικός Σχεδιασμός και εισείγαγε τρεις βαθμίδες χωροταξικών σχεδίων και προγραμμάτων, τα **Εθνικά** που αφορά ολόκληρη την χώρα τα **Περιφερειακά** που αφορά συγκεκριμένα τμήματα δηλαδή την περιφέρεια και τα **Ειδικά** που αναφέρονται σε συγκεκριμένο τομέα παραγωγής-δραστηριοτήτων ή δίκτυα υποδομής

Η Ελλάδα κατά την διαδικασία του σχεδιασμού της ,δέχτηκε πολλές επιδράσεις από άλλα συστήματα του ευρωπαϊκού χώρου χωρίς θετικά αποτελέσματα ,παρόλα αυτά όμως με το σύστημα του Η Β. έχουν λίγα κοινά σημεία και αυτό οφείλεται στη διαφορά των συστημάτων σχεδιασμού.

Παρά την διαφορά τους ,όμως όλες οι ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν μια ιεραρχική δομή όσον αφορά τα εργαλεία του σχεδιασμού που ξεκινούν από **το Εθνικό ,Περιφερειακό** και καταλήγουν στο **τοπικό.**

Στην Ελλάδα ο χωροταξικός σχεδιασμός δεν έχει μεγάλη ιστορία, αφού η πολεοδομία διαδραμάτιζε για σειρά ετών κυρίαρχο ρόλο στη ρύθμιση των ζητημάτων του χώρου.

Αναφερόμενοι στην ελληνική προσέγγιση του χωροταξικού σχεδιασμού και σε σχέση με τα συμπεράσματα από την κριτική ανάλυση του Χωροταξικού συστήματος σχεδιασμού στο Ηνωμένο Βασίλειο, επισημαίνονται οι παρακάτω διαπιστώσεις

Το ελληνικό σύστημα παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα και ελλείψεις σε σχέση με το Ηνωμένο Βασίλειο . Τα προβλήματα αυτά σχετίζονται στην έλλειψη του σχεδιασμού που στην ουσία δεν υπήρξε μια σαφής και συνεπής στρατηγική στον τομέα της χωροταξικής πολιτικής τόσο από την άποψη νέων θεμελιωδών επιλογών για την οργάνωση του ελληνικού χώρου, όσο και από την άποψη τομεακών επιλογών θετικού χαρακτήρα. Αποτέλεσμα αυτού είναι η όξυνση των χωρικών προβλημάτων που το κενό του χωροταξικού σχεδιασμού καλύφθηκε τόσο ευκαιριακά όσο και από τυχαίες διεργασίες.

Σήμερα είναι έντονη η απουσία στρατηγικού χωροταξικού προγραμματισμού μεγάλης κλίμακας. Χαρακτηριστικό είναι ότι δεν υπάρχουν – πλην ελαχίστων - θεσμοθετημένοι μηχανισμοί εφαρμογής – εργαλεία χωροταξικού σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο. Εάν υποθεθεί πως έναν άξονα σύγκρισης των δύο συστημάτων αποτελεί η απόσταση ανάμεσα στους στόχους – επιδιώξεις του σχεδιασμού και στο αποτέλεσμα ή τις επιπτώσεις αυτού, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι οι δύο προσεγγίσεις (ελληνική και Ηνωμένου Βασιλείου) εμφανίζονται αντίθετες.. Ο άξονας αυτό αποτελεί ιδιαιτέρως σημαντικό κριτήριο σύγκρισης αφού αποδεικνύει το βαθμό στον οποίο ένα σύστημα σχεδιασμού μπορεί να θεωρηθεί επιτυχημένο και αποτελεσματικό. Η συμφωνία μεταξύ στόχων και αποτελέσματος μπορεί να προκύψει από τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των εργαλείων που προβλέπονται από το θεσμικό πλαίσιο της χώρας και αυτών που έχουν εφαρμοστεί. Σε αντίθεση λοιπόν με την ελληνική περίπτωση, στο Ηνωμένο Βασίλειο προσέγγιση δεν εντοπίσθηκε περίπτωση μη εφαρμογής προβλεπόμενου από νόμο χωροταξικού εργαλείου, αλλά

αντιθέτως εντοπίσθηκε μια συνεχής διαδικασία παρακολούθησης και αναπροσαρμογής στα νέα δεδομένα.

Ο συντονισμός και η συνεργασία του χωροταξικού σχεδιασμού με τον αναπτυξιακό – περιφερειακό προγραμματισμό, στην Ελλάδα είναι ανύπαρκτη αφού οι παραπάνω πολιτικές είναι σαφώς διαχωρισμένες και συντελούνται ως διαφορετικές διαδικασίες στον ελληνικό χώρο ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο προσέγγιση θεωρείται αυτονόητη,. Σε οποιαδήποτε περίπτωση υπάρχει κάποιου είδους συντονισμός, αυτή είναι περιστασιακή και συμπτωματική., «Η μη κανονική ενσωμάτωση των αναπτυξιακών προγραμμάτων που πραγματικά εφαρμόζονται στο σύστημα σχεδιασμού έχει ως συνέπεια ότι η αλληλοτροφοδότηση με τα χωρικά σχέδια προκύπτει μόνο συμπτω-ματικά: δεν υπάρχει αμοιβαία θεσμική υποχρέωση εναρμονισμού μεταξύ αναπτυξιακών προγραμμάτων και χωρικών σχεδίων» (Οικονόμου, 2002α:50).

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, η εξουσία και η δύναμη του Τοπικού επιπέδου, συνιστά σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης ενός καλά οργανωμένου χωρικού συστήματος.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά – αδυναμίες του συστήματος, θα μπο-ρούσε να πει κανείς, πως οδηγούν στη διαπίστωση πως το ελληνικό σύστημα χαρακτηρίζεται από έλλειψη οργάνωσης και αποτελεσμα-τικότητας.

Η Ελλάδα με τη σύντομη χωροταξική παράδοση της χώρας, καθώς και το ότι το σύστημα τώρα αρχίζει να εφαρμόζεται ουσιαστικά, δεν θα επέτρεπαν να το χαρακτηρίσουμε απόλυτα αναποτελεσματικό. Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες ώστε να συμβαδίσει με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες σε ότι έχει σχέση με τα ζητήματα σχεδιασμού του χώρου, αλλά και με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις σε χωροταξικό και όχι μόνο επίπεδο.

Η θεσμοθέτηση σε λίγο χρονικό διαστημα τού Εθνικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Αναπτυξη μαζί με Τα Ειδικά Πλαίσια θα φέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα στο χωρικό σχεδιασμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αγγελίδης Μ, Χωροταξικός σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη ,Συμμετρία

Αγγελίδης Μ,Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την χωρική ανάπτυξη –Μια μεγάλη πρόκληση για την Ευρώπη και την Ελλάδα
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις ΕΜΠ

Λ. Βασενχόβεν, 1996, «Χωροταξία και η Ύπαιθρος Χώρα (ή το απαραβίαστο της εκτός σχεδίου δόμησης)», *πρακτικά συνεδρίου «Περιφερειακή ανάπτυξη, χωροταξία και περιβάλλον στο πλαίσιο της ενωμένης Ευρώπης», Τόμος ΙΙ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, εκδόσεις ΣΕΠ – ΤΟΠΟΣ*

Κ. Γεράρδη – Θ. Γιαλύρη, Ιανουάριος 2003, «Ο σχεδιασμός της χωρικής ανάπτυξης ως αναγκαίο εργαλείο της στρατηγικής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Εθνικού Χώρου», Δ΄ έκδοση σημειώσεων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών: Αρχιτεκτονική – Σχεδιασμός του Χώρου, Κατεύθυνση: Πολεοδομία – Χωροταξία, Αθήνα

ΚΕΠΕ, 1976, «Πρόγραμμα Αναπτυξέως 1976-1980, Χωροταξική Πολιτική», Έκθεση Ομάδας Εργασίας, τόμος 15, Αθήνα, ΚΕΠΕ

Λουκάκης Π., 1976, «Περιφερειακές σχέσεις και τάσεις εξέλιξης του δικτύου αστικών κέντρων της Ελλάδας», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τόμος 28, Αθήνα, ΕΚΚΕ

ESPON 2.32 Governance

EU Compendium of Spatial planning Systems and Policies.

(www.map21ltd.com).

Δ. Οικονόμου, 1999β, «Πολιτική γης και εφαρμογή πολεοδομικών σχεδίων», στο Οικονόμου Δ. – Πετράκος Γ., *Η ανάπτυξη των Ελληνικών Πόλεων, Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Εκδόσεις Gutenberg, Βόλος

Δ.Οικονόμου, 2000, «Σύστημα Χωρικού Σχεδιασμού. Η Ελληνική Πραγματικότητα και η Διεθνής Εμπειρία», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τευχ. 101 – 102, Α΄-Β΄ 2000, Αθήνα